

Modernizmus v slovenskej literatúre 1900 – 1948

Katarína Badžgoňová

Pracovný vedecký seminár *Modernizmus v slovenskej literatúre 1900 – 1948* sa konal v konferenčných priestoroch Ústavu slovenskej literatúry SAV 11. decembra 2018. Seminár bol výstupom vedeckého projektu VEGA 2/0033/16 *Modernizmus v slovenskej literatúre (1900 – 1948)*. Podoby, tendencie, aspekty. Príspevky zachytávali nielen podoby moderny v literárnych druhoch, ale aj jej časopiseckú sebareflexiu a literárny život daného obdobia.

Po otvorení seminára Michalom Habajom vystúpila s príspevkom *Spor mladých a starých ako dominantná tematická línia Vajanského románu Kotlín* Andrea Draganová. Zaoberala sa podobami karikovania hlasistov (dobového aktéra modernizačných procesov) vo Vajanského románe (tradícia), ako aj mimoliterárnou situáciou tohto generačného sporu. V románe určila ako dôležité opozitné príznaky statického (staré a dobré) a dynamického (mladá generácia – moderné a zlé). Zhodnotila, že vytvorený obraz mladých hlasistov je negatívnym simplifikovaným konštruktom Vajanského, ktorého cieľom bolo ovplyvniť povedomie o skupine, avšak v kultúrnej pamäti sa nezachoval.

Príspevok Dany Hučkovej *Udržiavanie kontinuity a prekračovanie tradície ako aspekty literatúry a literárneho života dvadsiatych rokov 20. storočia* sa venoval spolkovému životu daného obdobia. Referentka sa v ňom detailnejšie zaoberala delením, spôsobom vzniku a činnosťou spolkov, pozíciou spisovateľov v nich, postojom

spoločnosti k spolkom a ich ideovým zameraním z hľadiska kontinuity tradície. Taktiež sa venovala ich vzájomným vzťahom, ktoré boli napriek spoločným oblastiam záujmu poznačené ideologickým vyhraňovaním sa jednotlivých spolkov. V závere upozornila na problém výskumu spolkového života daného obdobia, a to absenciu materiálu, keďže sa nedochovali archívne záznamy a možno pracovať len s dobovými novinami, korešpondenciou a denníkovými materiálmi jednotlivých členov.

Michal Habaj v príspevku *Prejavý vitalizmu v poézii davistov* prezentoval jadro podôb vitalizmu v sociálnej poézii mladších autorov, pričom sa sústredil na jej dva základné póly – nekrofilne orientované (hlad, bieda, smrť) zobrazenie sociálnej reality v urbánnom prostredí a vpád revitalizujúcich revolučných prvkov. Tieto línie detailne analyzoval na tvorbe konkrétnych autorov (Smrek, Poničan, Novomeský atď.). Ako jadro sociálnej poézie davistov určil túžbu po živote, teda vitalistické prvky, ktorých prítomnosť potvrdil aj v nekrofilnom póle ich písania.

Po prestávke sa slova ujal Karol Csiba s príspevkom *Modernistické tendencie v literatúre ako téma v časopise Elán. Poznámky k časopiseckej reflexii memoárov*. Podoby sebareflexie modernistov a hodnotenie vlastnej témy z hľadiska modernistických tendencií zachytil prostredníctvom textov Mečiara, Hrušovského, Chorvátha a Hlbinu, ktoré reflektovali konkrétne smery, situáciu modernej literatúry a spo-

čenský záujem o ňu. Upozornil na marginálne postavenie memoárov v Eláne, ale aj v iných súdobých časopisoch. Poukázal tiež na to, že súdiac podľa reflexií v časopisoch, boli memoáre v slovenskom priestore posudzované z hľadiska ich pravdivosti (s výnimkou vyzdvihnutia subjektívneho aspektu spomínania u Bodického Dobroslavom Chrobákom).

Jaroslava Šaková v príspevku *Nadrealistický subjekt hľadá svoju tvár v cirkuse sveta* prostredníctvom analýzy dvoch nadrealistických básní (Dedinský, Fábry), konkrétne ich cirkusových motívov, sledovala premeny nadrealistického subjektu. Ako podstatný určila vzťah medzi priestorom, v ktorom sa subjekt pohybuje, a rolou, ktorú preberá – či už sú v súlade alebo konflikte. Cirkusové a klaunovské motívy prepojila s modernistickým motívom masiek, nadrealistickými technikami spájania nespojiteľného a vykĺbenia reality, chápaním cirkusu ako zástupného zobrazenia sveta. Okrem roly klauna analyzovala u Fábryho aj rolu zvodcu, problematiku hravosti v nadrealizme a jej modifikácie.

Záverečný príspevok Dagmar Kročanovej pod názvom *Inovácia drámy (Július Barč-Ivan)* bol sondou do tvorby Júliusa Barča Ivana, v ktorej sa zamerala na modernistické tendencie v dramatickej tvorbe autora. Určila tri kľúčové

miesta pre jej výskum – kríza dramatickej literatúry, vyrovnávanie sa s Pavlom Karvašom (zápas o hierarchiu v postavení autora a režiséra) a vyrovnanie sa s Ivanom Kusým. Zamerala sa primárne na krízu dramatickej tvorby – poetika J. B. I. sa utvárala v čase narúšania normatívnych očakávaní a rezignácie na mimetizmus. Dôležitým bol preto konflikt medzi tradičnými prvkami drámy a vpádom subjektívizácie a epizácie do drámy, ako aj zápas o zachovanie dramatického napätia, a to využitím kontrastu a paradoxu na rôznych úrovniach dramatického textu. V detailoch analyzovala vplyv súdobej poézie a prózy na Barčovu Ivanovu tvorbu, problematiku postavy (záujem o subjekt a psychickú realitu), repliky a problematiku inscenácií drám autora.

Záverečná diskusia sa okrem hodnotenia príspevkov zamerala na hľadanie spoločných priesečníkov príspevkov a podobu pripravovanej monografie, ďalej na problematiku tvorby monografií a ich vnútornej previazanosti a na ďalšie možnosti vo výskume moderny.

Príspevky odprezentované na seminári pokryli rozličné aspekty slovenskej moderny v prvej polovici 20. storočia a naznačili podobu pripravovanej monografie. Je isté, že kniha bude hodnotným príspevkom do výskumu slovenskej moderny.